

Język polski klasa VIII**„Myśli i słowa”****Wymogi podstawy programowej****Wymogi podstawy programowej:**

- różnicowanie słownictwa, w tym rozpoznawanie słownictwa ogólnonarodowego i słownictwa o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- rozpoznawanie wyrazów rodzimych i zapożyczonych;
- typy skrótów i skrótowców – określanie ich funkcje w tekście;
- sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumienie znaczenie homonimów;
- środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- pojęcie stylu, styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny
- redagowanie wywiadu;
- wykonywanie przekształceń na tekście cudzym, skracanie, streszczanie, rozbudowywanie, parafraza;
- poprawne przytaczanie cudzych wypowiedzi, stosowanie odpowiednich znaków interpunkcyjnych;
- rozumienie, na czym polega grzeczność językowa i stosowanie jej w wypowiedziach;
- elementy aktu komunikacji;
- mowa nieaależna i zalezna.

Zadania do wykonania:**SŁOWNICTWO - SPRAWDZIAN**

1. Przeredaguj tekst, zastąp wyraz „niezwykły” jego synonimami.

Na płycie ze ścieżką dźwiękową z filmu „W pustyni i w puszczy” zamieszczono niezwykle (.....) utwory instrumentalne, wykorzystujące niezwykle (.....) elementy niezwyklej (.....) muzyki afrykańskiej i niezwyklej (.....) muzyki arabskiej. Autor utworów, Krzesimir Dębski, zaprosił bowiem do współpracy niezwyklej(.....) artystów z Czarnego Łądu. Tym jednak, co wyróżnia ten niezwyklej (.....) album, są piosenki, których tytuły mówią same za siebie: Mama Afryka, Kali nie boi stracha, Świat dla odważ-nych. Wszystko to brzmi niezwykle(.....) w wykonaniu polskich gwiazd muzyki i tworzy niezwyklej (.....), egzotyczny nastrój.

2. Podaj polskie jednowyrazowe synonimy wyrazów obcego pochodzenia.

- a) innowator - b) luka -
 c) honorarium - d) geneza -
 e) ekspert - f) korekta -
 g) konsystencja - h) autograf -
 i) dylemat - j) rywalizacja -

3. Do podanych wyrażen i zwrotów dopisz jednowyrazowe antonimy (rze-czowniki lub czasowniki).

- a) chodząca encyklopedia -
 b) nabić kogoś w butelkę -
 c) w czepku urodzony -
 d) d) płakać jak bóbr -
 e) chudy jak patyk -
 f) leżeć do góry brzuchem -

4. Do podanych wyrazów dopisz antonimy, które będą zaczynać się od litery ż lub rz.

- * urojony - * niejadek -
 * często - * prośba -
 * nieprzychylny - * każdy -
 * nierealny - * radośnie -
 * poważny - * męski -

5. Wyjaśnij znaczenie podanych homonimów.

- a) Kórnik - b) kurnik -
 c) masarz - d) masaż -
 e) grad - f) grat -

6. Dopisz co najmniej po dwa znaczenia podanych homonimów.

- a) bąk -,
 b) blok -,
 c) oczko -,
 d) akrobata -,
 e) as -,

7. Wyjaśnij znaczenie pojęć

- * homonimy -

 * antonimy -

 * synonimy -

SKRÓTY I SKRÓTOWCE

1. Zapisz pełne nazwy podanych skrótowców. Nazwij rodzaj każdego z nich. (0–6 p.)

Skrótowiec	Pełna nazwa	Rodzaj skrótowca
BOR		

PZU		
Polfa		

2. Wpisz w lukę wskazany czasownik w odpowiedniej formie czasu przeszłego. (0–2 p.)

- a) Organizacja Narodów Zjednoczonych (zorganizować) konferencję na temat ochrony zasobów naturalnych.
 b) W czasie zjazdu ONZ (ogłosić), że rezultaty spotkania zostaną wkrótce opublikowane.

3. Uzupełnij luki skrótowcami. Nie stosuj pełnej nazwy. (0–3 p.)

- a) Listonosz przyniósł pismo z (ZUS)
 b) Mamy jutro spotkanie w (DKF)
 c) Wielu ludzi zostało uratowanych dzięki (GOPR)

4. W podanych zdaniach zastosuj skróty. (0–5 p.)

- a) Brakuje mi 60 (groszy) na zeszyt. c) (Klasa) druga ma dziś sprawdzian.
 b) (Doktor) Kowalski dostał nagrodę. d) (Według) niego popełniliśmy błąd.
 e) W X (wieku naszej ery) Polska przyjęła chrzest.

5. Stosując odpowiednie skróty, (0–4 p.)

zaadresuj kopertę do profesora Jana Kowalskiego. Jego adres to:
 ulica Długa numer 4
 mieszkania 8, 08-001 Parkowo.

6. Sformułuj zasady pisowni kropek po skrótach. (0–2 p.)

- a) Kropkę stawiamy po skrótach

 b) Kropki nie stawiamy po skrótach

ZRÓŻNICOWANIE JEZYKA

1. Wyjaśnij, czym charakteryzuje się język ogólnonarodowy.

.....

2. Wymień cztery cechy stylu urzędowego języka.

-
-

-
-

3. Podaj nazwy zdefiniowanych pojęć.

a) Są to wyrazy charakterystyczne dla określonych dziedzin nauki. By zrozumieć ich znaczenie, trzeba dysponować wiedzą na dany temat.

b) Są to odmiany środowiskowe języka wyróżnione ze względu na istnienie grup społecznych, których członków łączy na przykład wiek, wykonywany zawód, wspólne zainteresowania, wyznawane wartości.

4. Dopisz po dwa znaczenia podanych wyrazów. Następnie wyjaśnij, jak nazywamy wyrazy tego typu.

Pokój –

komórka –

5. Wymień cztery podstawowe cechy dobrego stylu. Objasnij każdą z nich.

W świecie epiki

Wskaż poprawne odpowiedzi oraz wykonaj polecenia.

1. Utwory literackie, ze względu na ich szczególne właściwości, dzieli się na trzy rodzaje:

- a. epikę, lirykę i dramat.
- c. epikę, dramat i komedię.
- b. lirykę, epikę i logikę.

2. Pojęcia charakterystyczne dla epiki zawiera zestaw:

- a. dramat, didaskalia, dialog.
- b. przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, wers.
- c. wątek, fabuła, bohater.

3. Postać fikcyjna, opowiadająca o wydarzeniach w utworze literackim, to

- a. bohater.
- b. narrator.
- c. zawsze narrator pierwszoosobowy.

4. Świat przedstawiony to
 - a. opisane w utworze miejsca.
 - b. opisane w utworze: miejsce, czas, bohaterowie i wydarzenia.
 - c. opisane w utworze wątki.
5. Bohaterowie główni to inaczej
 - a. postaci drugoplanowe.
 - b. bohaterowie, którzy biorą udział we wszystkich opisywanych w utworze wydarzeniach.
 - c. postaci pierwszoplanowe, które biorą udział w większości opisywanych wydarzeń.
6. Ciąg zdarzeń opisanych w utworze literackim, połączonych związkiem przyczynowo-skutkowym, to
 - a. wątek.
 - b. narracja.
 - c. akcja.

7. Zaznacz fragment narracji pierwszoosobowej i uzasadnij swoje zdanie.

A.

Wszystko wskazywało na to, że to będzie kolejny zwyczajny dzień. Kiedy się obudziłam, pomyślałam, że skoro umiem rozwiązać nawet najtrudniejsze zadania z matematyki, to nic nie zaskoczy mnie na sprawdzianie. Okazało się jednak, że trochę się pomyliłam.

B.

Było siedem po siódmej, kiedy otworzyła oczy. Czekala ją ciekawa wycieczka, więc nie ociągając się, wskoczyła w kaptcie i pobiegła do łazienki umyć zęby. Spakowany wcześniej plecak stał w kaptcie, a zegar miarowo odmierzał sekundy.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

8. Do gatunków epickich nie należą

- a. powieść i bajka.
- b. dramat i fraszka.
- c. baśń i opowiadanie.

9. Zapisz trzy cechy powieści.

1.
2.
3.

10. Scharakteryzuj krótko baśń (podaj co najmniej trzy cechy) oraz zapisz tytuły trzech utworów należących do tego gatunku.

.....

.....

.....

Tytuły:

1.

2.

3.

MOWA NIEZALEŻNA I ZALEŻNA

1. Zamień poniższy tekst na mowę niezależną. Pamiętaj o właściwej interpunkcji oraz uzupełnieniach dialogowych. (0–6 p.)

Piotr poprosił polonistkę, by wyjaśniła, jak analizować utwór liryczny. Nauczycielka odrzekła, że zaczynamy od omówienia tytułu. Uczniowie dopytywali się o to, co należy zrobić dalej. Pani Maria wyjaśniła, że trzeba ustalić, kim jest podmiot liryczny. Następnie dodała, że należy przeanalizować poszczególne obrazy poetyckie.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Zamień podany dialog na mowę zależną. (0–4 p.)

– Zosiu, wyjaśnij mi, jak odróżnić od siebie części zdania – poprosiła Magda.

– Należy się nauczyć, na jakie pytania one odpowiadają – zaczęła tłumaczenie Zosia.

– I to już wszystko? – zapytała wesoło Magda.

– Nie, to dopiero początek! – zaśmiała się Zosia.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sprawdzian

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zamieszczone pod nim polecenia. Odpowiedzi zapisz w wyznaczonych miejscach. Przy zadaniach zamkniętych oznaczonych gwiazdką wybierz i zaznacz jedną z propozycji.

Bolesław Prus, Faraon (fragment)

Dokoła kraju Pioml wznosiło się kilka starych piramid i mnóstwo mniejszych grobów. Zaś na jego wschodniej granicy, w pobliżu Nilu, stał słynny Labirynt (Lope-ro-hunt) [...], miał formę olbrzymiej podkowy, która zajmowała kawał gruntu na tysiąc kroków długi i sześćset szeroki.

Gmach ten był największą skarbnicą Egiptu. W nim spoczywały mumie wielu sławnych faraonów, znakomitych kapłanów, wodzów i budowniczych. Tu również leżały zwłoki czczonych zwierząt, a przede wszystkim krokodyłów.

Tu nareszcie chronił się nagromadzony w ciągu wieków majątek państwa egipskiego, o którym trudno mieć dziś pojęcie.

Labirynt nie był ani niedostępny z zewnątrz, ani zbyt pilnowany. Strzegł go mały oddział wojsk kapłańskich i kilku kapłanów wypróbowanej uczciwości.

Bezpieczeństwo skarbcza polegało właściwie na tym, że z wyjątkiem owych kilku osób nikt nie wiedział, gdzie go szukać wśród Labiryntu, który dzielił się na dwa piętra: nadziemne i podziemne, i – w każdym z nich – liczył po tysiąc pięćset komnat... [...]

Może zresztą niewtajemniczeni potrafiliby odkryć tam drogę, gdyby myśli ich nie paraliżowała obawa. Śmierć doczesna i wieczna groziła człowiekowi i jego rodzinie, który ośmieliłby się bezbożnym umysłem odsłaniać podobne tajniki.

Przybywszy w te strony, Ramzes XIII zwiedził przede wszystkim prowincję Fayum2 . [...]

Lud przyjął faraona z ogromnym zapalem. Jego i świtę zasypywano kwiatami, ofiarowano mu kilka dzbanków najkosztowniejszych perfum i za dziesięć talentów złota i drogich kamieni. [...]

Przy bramie wiekopomnego Lope-ro-hunt powitała go gromadka kapłanów o ascetycznej powierzchowności tudzież mały oddziałek wojska, w którym każdy żołnierz był zupełnie ogolony. [...]

Na prośbę kapłanów świta Ramzesa XIII została przed bramą, jakby pod dozorem żołnierzy z ogolonymi głowami.

[...]

Przez ogromny dziedziniec, między dwoma szeregami sfinksów, faraon i kapłani weszli do głównego korpusu.

Tu, w sieni bardzo obszernej, lecz nieco przyćmionej, było ośmioro drzwi, a dozorca zapytał:

– Którymi drzwiami wasza świątobliwość chce dostać się do skarbcza?

– Tymi, które doprowadzą nas najprędzej.

Każdy z pięciu kapłanów wziął po dwa pęki pochodni, ale zapalił światło tylko jeden. Obok niego stanął najwyższy dozorca, trzymając w rękach duży sznur paciorków, na

których wypisane były jakieś znaki. Za nimi zaś szedł Ramzes otoczony przez trzech pozostałych kapłanów.

Arcykapłan z paciorkami zwrócił się na prawo i wszedł do wielkiej sali, której ściany i kolumny były pokryte napisami i figurami. Stamtąd dostali się do ciasnego korytarza, który prowadził pod górę, i znaleźli się w innej sali odznaczającej się wielką ilością drzwi. Tu usunęła się przed nimi tafla w podłodze, odsłaniając otwór, przez który zeszli na dół, i znowu przez ciasny korytarz podążyli do komnaty, która nie miała żadnych drzwi.

Ale przewodnik dotknął jednego hieroglify i usunęła się przed nim ściana.

1 Piom – kraina w Egipcie. 2 Fayum – miasto w Egipcie. 3 ascetyczny – żyjący bardzo skromnie i w surowej dyscyplinie; pełen wyrzeczeń.

Ramzes chciał zdać sobie sprawę z kierunku, w jakim idą; lecz wnet splątała mu się uwaga. Widział tylko, że śpiesznie przechodzą duże sale, małe komnaty, ciasne korytarze, że wdrapują się pod górę lub zbiegają na dół, że niektóre sale mają mnóstwo drzwi, a inne wcale ich nie posiadają. Zarazem spostrzegł, że przewodnik przy każdym nowym wejściu przesuwając jedno ziarnko swego długiego różańca, a niekiedy przy blasku pochodni porównywa znaki na paciorkach ze znakami na ścianach.

– Gdzie teraz jesteśmy – nagle zapytał faraon – w podziemiu czy na górze?...

– Jesteśmy w mocy bogów – odparł jego sąsiad.

Po kilku zakrętach i przejściach faraon znowu odezwał się:

– Ależ myśmy tu już byli, bodaj że ze dwa razy!...

Kapłani milczeli, tylko niosący pochodnię oświetlił kolejno ściany, a Ramzes przypatrując się, wyznał w duchu, że chyba tu jeszcze nie byli.

W małej komnacie bez drzwi zniżono pochodnię i faraon spostrzegł na ziemi wyschłe, czarne zwłoki, owinięte zbutwiałą szatą.

– To – rzekł dozorca gmachu – jest trup pewnego Fenicjanina⁵, który za szesnastej dynastii próbował wdrzeć się do Labiryntu i doszedł aż tutaj.

– Zabito go? – spytał faraon.

– Umarł z głodu. [...]

Takiego zgnębienia, takiego uczucia niemocy i nicości nigdy jeszcze nie doznał.

Chwilami zdawało mu się, że kapłani zostawią go w jednej z ciasnych komnat pozbawionych drzwi. Wówczas ogarniała go rozpacz: sięgał do miecza

i gotów był ich porąbać. Ale wnet przypomniał sobie, że bez ich pomocy nie wyjdzie stąd, i – spuszczał głowę.

O, gdyby choć na chwilę zobaczyć światło dzienne!... Jakże straszną musi być śmierć między trzema tysiącami tych komnat wypełnionych mrokiem lub ciemnością!... [...]

Pochód trwał blisko godzinę, gdy nareszcie weszli do niskiej sali wspartej na ośmiokątnych słupach. Trzej kapłani otaczający faraona rozpierzchli się⁶, przy czym Ramzes spostrzegł, że jeden z nich przytulił się do kolumny i – jakby znikł w jej wnętrzu.

Po chwili w jednej ze ścian odsłonił się wąski otwór, kapłani wrócili na swoje miejsca, a ich przewodnik kazał zapalić cztery pochodnie. Po czym wszyscy skierowali się do owego otworu i ostrożnie przecisnęli się przez niego.

– Oto są komory... – rzekł dozorca gmachu.

Kapłani szybko zapalili pochodnie przytwierdzone do kolumn i ścian i Ramzes zobaczył szereg ogromnych izb przepełnionych najrozmaitszymi wyrobami bezcennej wartości. W zbiorze tym każda dynastia, jeżeli nie każdy faraon, składał, co miał najosobliwszego i najdroższego.

Więc były wozy, czółna, łóżka, stoły, skrzynie i trony złote lub złotą blachą obite tudzież⁷ inkrustowane⁸ : kością słoniową, perłową masą i kolorowym drzewem, tak ozdobnie, że drobiazgi te artyści-rzemieślnicy wyrabiali przez dziesiątki lat. Były zbroje, hełmy, tarcze i kołczany lśniące od drogich kamieni. Były szczerozłote dzbany, misy i łyżki, kosztowne szaty i baldachimy⁹

. [...]

– Powiedz mi, wasza dostojność – zapytał faraon nagle – jaka jest korzyść z tych skarbów zamkniętych w ciemnicy?...

– Jest w nich wielka siła na wypadek, gdyby Egipt znalazł się w niebezpieczeństwie – odparł arcykapłan. – Za kilka tych hełmów, wozów, mieczów możemy kupić sobie życzliwość wszystkich asyryjskich satrapów¹⁰. [...]

– Czy nie lepiej byłoby użyć części tych skarbów na zasilenie kasy państwa i podźwignięcie Egiptu z niedoli, w jakiej jest dziś pogrążony? – spytał faraon.

– To nie zależy od nas. [...]

– Na jakie wy nieszczęścia czekacie? – zapytał faraon. – Lud biedny, szlachta i dwór zadłużeni, armia do połowy zmniejszona, faraon nie ma pieniędzy... Czy kiedykolwiek Egipt znajdował się w gorszym położeniu?... [...]

4 zbutwiały – taki, który zbutwiał, czyli uległ rozkładowi pod wpływem bakterii i grzybów. 5 Fenicjanin – mieszkaniec Fenicji, starożytnej krainy, która znajdowała się na wschodnim wybrzeżu Morza Śródziemnego. 6 rozpierzchnąć się – rozbiec się. 7 tudzież – a także, oraz. 8 inkrustowany – zdobiony cennymi materiałami, np. włączonymi w powierzchnię przedmiotu. 9 baldachim – osłona z tkaniny umocowana nad tronem. 10 satrapa – w starożytnej Persji zarządca prowincji.

ZADANIE 1. (0–2)

Zatytułuj podany fragment powieści na dwa sposoby. Zastosuj:

- równoważnik zdania

.....
.....

- zdanie pojedyncze

.....
.....

ZADANIE 2. (0–2)

Zapisz definicję słownikową wyrazu labirynt. Uwzględnij znaczenie dosłowne tego wyrazu.

.....
.....
.....

ZADANIE 3. (0–1)

Podaj przykład innego utworu, w którym pojawił się motyw labiryntu.

.....
.....

ZADANIE 4*. (0–1)

W Labiryncie znajdowało się

- a) 1500 komnat.
- b) 2000 komnat.
- c) 3000 komnat.
- d) 4000 komnat.

ZADANIE 5*. (0–1)

Kapłani docierali do komnat ze skarbami Labiryntu, ponieważ

- a) sami wybudowali Labirynt.
- b) tuż przed święceniami uczyli się na pamięć drogi do skarbów Labiryntu.
- c) mieli specjalne przedmioty, na których zaznaczono znaki ułatwiające przejście.
- d) droga była prosta i łatwa do zapamiętania.

ZADANIE 6. (0–3)

Podane wypowiedzenia uzupełnij zdaniami składowymi odnoszącymi się do treści zamieszczonego fragmentu.

• Faraon przeszedł przez ogromny dziedziniec i

.....

• Znaleźli się w sali bez drzwi, ale

.....

• Arcykapłan miał sznur paciorków ze znakami, więc

.....

.....

ZADANIE 7. (0–1)

Podaj dwa rzeczowniki nazywające emocje, których doświadczał faraon, chodząc korytarzami Labiryntu.

.....

.....

ZADANIE 8. (0–1)

Wypisz z tekstu zdanie, które ma charakter wykrzyknienia.

.....

.....

ZADANIE 9. (0–1)

Zapisz wyraz, który w sposób ogólny nazywa wymienione przedmioty.

zbroje, hełmy, tarcze i kołczany –

.....

ZADANIE 10. (0–6)

Przeprowadź krótki wywiad z przewodnikiem, który oprowadzał faraona po Labiryncie. Zadaj mu przynajmniej dwa różniące się budową pytania i zredaguj dwie odpowiedzi, których mógłby udzielić.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ZADANIE 11. (0-1)

Czy według ciebie faraon miał prawo do skarbów zgromadzonych w Labiryńcu? Przedstaw odpowiedź w formie zdania złożonego z podrzędnym dopełnieniowym.

.....
.....
.....
.....

ZADANIE 12. W jednym zdaniu złożonym podrzędnie streść ostatni akapit poznanego fragmentu powieści.

.....
.....
.....
.....
.....

ZADANIE 13*. (0-1)

Wyraz sfinks użyty w tekście oznacza

- a) osobę o tajemniczym sposobie zachowania.
- b) posąg lwa z ludzką głową symbolizujący władzę królewską.
- c) potwora o głowie kobiety i ciele uskrzydłego lwa.
- d) gatunek kota o nagiej, pomarszczonej skórze.

ZADANIE 14. (0-1)

Od jakiego wyrazu podstawowego i za pomocą jakiego formantu zostało utworzone słowo prośba?

.....
.....

ZADANIE 15. (0-1)

Do słowa szukać dopisz dwa wyrazy pokrewne będące różnymi częściami mowy.

•,

ZADANIE 16*. (0-1)

Wyraz wiekopomny to

- a) zestawienie.

